

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Philippi Ecclesiae Eystettensis XXXIX. Episcopi. De
Eivsdem Ecclesiae Divis Tvtelaribvs. S. Richardo. S.
Willibaldo. S. Wvnibaldo. S. Walpvrga. Commentarius
nunc primum evulgatus**

Philipp <Eichstätt, Bischof>

Ingolstadii, 1617

LII. Gabriel.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70477)

naturâ quodammodo ferebatur. Accidit eo tempore, ut Episcopus ille, à quamplurimis urgeretur hostibus, qui latrocinando, & predae agendo improvisas potius, quàm iustum ac indictum bellum inferendo provinciam ipsius quotidianis incursionibus infestarent & deuastarent. Ibi se Bilibaldus equestris militia per biennium ita exercuit, ut non minus apud hostes cognitus, quàm Episcopo, Domino suo, charus & acceptus esset: nullo enim se defatigari labore permittebat, non vigiliis non inedia, nullum declinabat onus, nullum periculum: sed quidquid iniungeretur, alacriter suscipiebat, & strenuè obibat, ea quoque à quibus alij difficultate deterriti, refugiebant. Quae tamen in re ita se gerebat, ut nihil temerè, nihil inconsideratè, sed omnia circumspectè, & maturo consilio ageret atque perficeret. Unde fiebat, ut tam praefectis, quàm gregariis militibus acceptus esset. Verùm hæc Martia Bilibaldi facinora fortè ad successorem Wilhelmi pertinent, cui cum perditis Episcopatus inuasoribus diuturnum certamen fuit.

Interfuit Wilhelmus conuentui, quando Carolus Dux Burgundiæ cum Friderico III. Imp. Treuiris congressus est; teste Meiero in Annalibus Flandricis.

LII. Gabriel.

Res gestas vel potius epitomen rerum gestarum huius Antistitis transferam huc verbatim ex Appēdice ad Gundackarum, nam qui scripsit, quisquis fuit, haud ineleganter scripsit.

Reuerendus pater & Dominus Gabriel, D. G. Episcopus Eystettensis LII. ex celebri Equitum de Eyb familia, quæ antea Ecclesiastica dignitate & doctrina præstantes plures, cum primis verò Albertum huius patruelem Iuris utriusque Consultum & Operis, cui Margarita Poëtica nomen est, aucto-

Vu 2.

rens.

rem protulit, hunc tamen primum dedit Praefulem; Parentibus Ludouico de Eyb, Equite aurato, & Magdalena Adelmennin de Adelmansfelden, natus, anno M. CCCC. LV. in arce Arberg, cui Pater tum Praefectus erat; atque ibidem primis literarum rudimentis diligenter perceptis, Erfurdiam ablegatus, eruditionem ac laudem adeptus est non vulgarem. Inde Ticinum profectus, continuo septennio, in vno atque eodem domicilio, vt animi constantiam facile agnosceres, iuri Pontificio ita incubuit, vt Doctoratus consequeretur insignia. Reuersus in Germaniam, cum esset Bambergensis, Herbipolensis, & Eystettensis Ecclesiarum Canonicus; & è viuis excederet Reuerendus Pater & Dominus VVilhelmus Episcopus Aystettensis, in demortui locum anno M. CCCC. XCVI. Non. Decembr. capitulariter lectus, & à Ruperto Episcopo Ratisponensi, Comite Palatino Rheni, assistentibus vtriusque Ecclesiae Suffraganeis, alijsq; sua diocesis Abbatibus & Praelatis, consecratus est.

Ea in functione ita segefit, vt summis Pontificib. & Casaribus gratus, Episcopatu ornamento, & suis omnib⁹ charus esset. Etenim pietate & religione sua Clerū in officio, & Ecclesias in dignitate pristina, quantum per temporum malignitatem & emergentes subinde haereses fieri poterat, retinere à contagione immunes studuit. Ecclesiastica autem iura, & subditos suos singulari industria semper, praecipue verò in Bauarico bello, quod diocesi Aystettensi vtrinque imminebat, eamq; in partes & perniciem suam rapturum videbatur; & postea in rusticis tumultibus summa prudentia tutatus est. Cumq; hostes haberet plurimos, quo tempore Sueuica confederatione nondum inita, perditii homines passim impune pacem publicam inturbantes, incendio & rapinis infesti, grassabantur; non minori vsus est animo & vigilantia, in iis persequendis, & suis in securitatem asserendis. Etsi verò saepius magnas in conuentibus

uentibus Imperij sequendis, & cohibendis Turcarum excursionsibus, alijsq; tam Italicis, quàm Germanicis bellis; nonnullas quoque in emendis, extruendis & reparandis hinc inde adibus faceret impensas, maluit tamen optimus Antistes parsimonia, quàm censu eam pecuniam conficere. Quod quoque effecit, ut, cum ter duntaxat Pontificatus sui tempore contributionem imperasset, & periculosa agricolarum seditione fermè solus Principum exactiõibus abstinuisset, magnam tamen & pecuniarum & frumenti vim, post mortem relinqueret.

Episcopos consecrauit Vitum Truchses de Pomersfelden Bambergensem. Henricum de Liechtenau, & Christophorum de Stadion Augustenses. Gasparem, & Fabianum Suffraganeos suos. VValpurga de Absperg Abbatissa ad S. VValpurgam, Aystadij solenni ritu iniuncta, benedixit.

Aetate iam ingrauescente, quanquam non modo à Principibus quibusdam, sed & ab ipso Casare atque Rege Rom. sollicitaretur, ut ex illustribus familijs, unde plures Episcopatum ambiebant, coadiutorem aliquem admitteret, nunquam tamen neque precibus, neque minis ed impelli potuit, quod ea res iuramento praestito aduersa, & Episcopatus exilior videbatur, quàm qui Ducis sumptuosi, quales plerumque sunt, imperium sine detrimento ferre diuturnum posset.

Senio tandem multisquè laboribus confectus, cum mortem praesentisceret suam, triduo ante quàm è viujs excederet, conuocatis ad se in arcem S. VWillibaldi Canonicis primarijs, administrationis suae rationem reddidit, eosq; ad concordem successoris electionem cohortatus est. Mox suppliciter veniam rogans, si cui grauior fortè fuisset, idem se quoque vicissim facturum adfirmans, postulauit, ut hoc extremum dilectionis suae testimonium passim è suggesto proponeretur, ipseq; Deo commendaretur. Abdicatis deinde omnibus huius mun-

di curis, soli Deo vacare, & mortem meditari cepit. Adfue-
 runt tum prater Canonicos duos, Gasparem de Hirnhaym,
 & Mauricium de Hutten à Capitulo eò destinatos, Chilianus
 Leyb Cœnobiarcha Rebdorffensis, & Leonhardus Anger-
 mayr eius Confessor, quos ad extremum vsque spiritum secum
 esse voluit. Sanctissimi demum corporis Dominici, & un-
 ctionis extrema Sacramentis munitus, cereum tricubitalem,
 migrationis signum, manibus protendit, in hac iusti Simeonis
 verba erumpens. Nunc dimittis seruum tuum Domine secun-
 dum verbum tuum in pace, &c. eum q̄ ita ardentem pro sa-
 cra Eucharistia reposito in sacello arcis poni iussit, qui po-
 stea eodem ferè momento, quo presul extinctus est, & ipse ad-
 imum absumptus defecit, quod Prior Rebdorffensis admira-
 tione quadam obseruauit. Mortuus est ergo pridie Kalen. De-
 cembr. anno Domini M. D. XXXV. Episcopatus sui XXXIX.
 atatis verò LXXX. cum solus inter LI. Episcopos Aylster-
 tenses S. Villibaldi annos XXXVI. quibus eidem Ecclesia
 presuisse perhibetur, excessisset. Oculi eius nondum caligave-
 rant, neque vnquam conspicillis usus, aut memoria in tanta
 atate destitutus erat. Elatus luctu p̄blico in sepulchro, quod
 adhuc viuens in choro inter sacrarium & altare summum si-
 bilocauerat, conditus est.

Euulgauit Episcopus iste anno Domini M. D. XX.
 Diploma; quo omnibus Diocesanis suis imperabat,
 vt Bullã Leonis X. qua Lutheri doctrina & libri dam-
 nabantur, reciperent, palam promulgarent, idq̄,
 quod Bulla iubebat, sine cunctatione exequerentur.
 Quod diploma Luthero & Lutheranis Rhapsodis, ita
 placuit, vt in I. Fomum Germanicum Ienensem
 Germanicum relatum fuerit; vt & eiusdem argumē-
 ti aliud diploma Philippi Episcopi Frisingensis, anno
 M. D. XXI. datum, idq̄; procurante clarissimo Theo-
 logo

fo *sumulus a rusticis sub gabriolo*
Episcopo in ditino Eystetensi
excitatos ita describit Hubertus Thomas
Lepidus in sua Relatione de bello
rusticorum. Dux Fridericus Palatini frater, etsi a suis
mirum in modum diligeretur, non quietiores habuit subditos, propter
excitos in Episcopatu Eystetensi motus, sollicitatamq; plebem suam.
Ille autem cernens in celeritate plurimum esse momenti, ex tem-
pore quotquot potuit, conscripsit equites, & peditum nonnullas co-
hortes, quibus confideret, & tormenta campestria duenda com-
mitteret, & in rusticos, qui magno numero in eodem Episcopatu con-
gregati referebantur, movit, castraq; ex composito latiora, non
procul ab ipsis rusticorum castris usq; oppidum Freistat metans,
in sequentem diem configere statuit. Sed quia animadvertit
è suis nonnullos conflictum propter paucitatem suorum, & ingentes
rusticorum copias dissuadentes, tum etiam quia natura mitis &
clementissimus princeps, omnia prius tentanda sibi, quam sanguinem
effundere, sibi proposuit. Quare ad rusticos misit, qui dicerent: se
iam eo animo & viribus adesse, ut ex eis vivum nullum evadere
sinceret, nisi protinus ab armis discederent, & quisq; ad sua munia redi-
ret. Quod si facerent, se sua humanitate eis paritulum. Illi ut
haec audirent, colloquium petunt, & ad ipsum legatos mittunt
qui quidem rusticos paratos ad obediendum, & ab armis discedendum

Renunciari

renunciarent, ea tamen conditione, ne quod egissent, cuiquam
fraudi foret, neue à suis dominis ad poenam uocarentur.
Respondit Fridericus: se alterius factum promittere nolle,
hoc tamen sancte polliceri, se omnem operam daturum,
ut in gratiam recipiantur, & pro illis, ut offensa omnis
condonaretur, intercessurum. Ad haec respondit lega-
tio: Non audere se haec ad suos referre, quos pertinacis-
simos esse cognoscerent, et nequaquam arma dimissuros,
nisi de postulatis securi redderentur. Ad quae Frideri-
cus: Abite igitur, & illis renunciate, crastinum diem de
haec controversia iudicaturum; atque ita discesserunt. Ipe
igitur frustratus Fridericus, decertare, & de fortuna peri-
clitari constituit. Dehortantibus (ut dixi) plerisque, ob pau-
citatem suorum aduersus tam ingentem multitudinem,
qua ferebatur ad octo millia, cum ipse supra ducentos &
quinquaginta equites, & paucos pedites in suo exercitu
(si exercitus dici meretur, qui uix cohortem explebat) non
haberet. Hos iubet secunda noctis uigilia paratos adesse,
se, ut ante diei crepusculum hostes ex imperio aduiceretur.
Interim dimittit nonnullos, qui quid agerent rustici,
diligenter explorarent, quorum unus statim à media nocte
rediit, qui Fridericum (ut decet bonum Imperatorem seu Du-
cem) non dormientem, ut ceteri, sed animo uoluntatem, quo-
modo sine suorum sanguine & incommodo hostes aduiceretur.

* ceteros

Uffling

et profligaret, inuenit, & inquit: Illustrissime princeps, adsum bonus
Angelus: Annuncio enim tibi omnes rusticos desertis castris, & impe-
dimentis relictis, dispersos & fugientes abiisse: incredulus adhuc
princeps, & irato animo, & inquit, proditor mentiris; sed non me
decipies; prius enim de te extremum sumam supplicium. Ad ha-
c ille; omnino, inquit, ut uolueris, modo scias, me nihil esse men-
titum, qui quae dixi huic meis oculis uiderim. Laetus responso
Princeps, diligentius de omnibus interrogat, quae postquam re-
uulsiua intelligit, et superuenientibus alijs eadem renuncia-
bus hominem collaudat, & Euangelium se datum spondet, me-
suos omnes excitari iubet, remque omnem detegit, qui iam per-
dito metu audaciores facti persequendos fugientes suadent,
reptisq; armis & inspectis equis ingrediuntur iter; ut uero iux-
ta arcem Mespinger, quam occupauerant rustici, per-
uenerunt, inueniunt, ut renunciauerant exploratores.
Rusticos omnes dispersos, & ad sua quemq; rediisse, armaq;
deposuisse. Pergit nihilominus princeps ad oppida re-
cipienda, quae a fide Episcopi defecerant, quae sine
mora se se dediderunt, delictorum ueniam deprecantes,
uerum nullam pollicitus princeps, tantum intercessorem
se futurum, clementerq; respondit, omniaq; Episcopo re-
stituit, cohortantibus plerisque, ut saltem uicina Nouoforo duo
oppida Berlingam & Bergriesam retineret. Atq; ita repressi,
& sedati sunt in Novico motus. Haec illi.
Bona factura, quod Fridorij duo i ha

cupida non retinuit, quia forte uidebat, opera
suam, quam Eystottensibus nauauerat,
tanto premio non esse digna. Unde
quia bonis futurorum aequo ac posthinc
grauis prouidabat non post multos
annos superiorum palatinatum ad
orthodoxa fide ad Iulianum et Calixtum
Synagoga deferreturum, ideo principis
Frisanici mentem eo floruit et dixit
ut Berchingham et Berengriesam, pa-
latinatui non adiecerat, sed in potestate
to S. Wilibaldi in successorum relinquenda.

logo Ioanne Eckio, cui promulgatio Pontificia Bulla iniuncta fuerat.

De eodem Gabriele Episcopo Eckius in Oratione fonebri. *Hoc mirandum occurrit in Reuerendissimi nostri Principis Episcopatu. Quod cum ipse quinquagesimus primus fuerit (ita numerat Eckius) in ordine Episcopus à sancto Villibaldo & nullus ante eum annos regiminis Villibaldi XXXVI. attigerit, adeo, ut sicut de Romano dicunt Pontifice; Non videbis annos Petri (scilicet 25.) sic Episcopo Eystettensi dicebant; non videbis annos Villibaldi. Et tamen noster Gabriel, licet in prouecta etate ad regimen assumptus, puta circa quinquagesimum etatis annum, tum viuacissimus ipse tribus ferme annis S. Villibaldū superauit. Hęc Eckius in Oratione, qua Gabrieli parentauit.*

Idem Gabriel, ut & plures alij Episcopi, Principes politici & Ciuitates, anno Domini M. D. XXXV. foedus ad nouennium inierunt cum Carolo V. Imp. & Ferdinando Romanorum Rege; cum enim vis & violentia improborum in Imperio quotidie inualesceret, consultum duxerunt, ut plurimum coitione se aduersus nefariorum machinationes communirent, scriptis etiam non paucis totius confederationis legibus, quas manuscriptas legi; nescio num typis excusae existent.

LIII. Christophorus.

Huius electio, gubernatio & mors his verbis in Pontificali describuntur. *Reuerendus Pater & Dominus Christophorus ex Marschalckis in Bappenhaym S. Rom. Imp. ensiferis hereditariis, patre Villhelmo Equite Aurato, & Magdalena à Rechberg prognatus, cum à Patruo suo Gaspare Marschalcko Canonico Eystettensi, bene educatus à puero,*